

Dödsbränder i Värmland och statistik från förr

Under åren 1928 – 1946, med ett par luckor, hade tidningen Brandskydd korta notiser om dödsbränder. Där kan man se att i Värmlands län omkom 28 personer under 15 år (2/år). I mitten på 60-talet var det ca 3/år. Nu är det enligt MSB drygt 5/år. I länet bodde 1940 ca 267 000 personer, 2013 var vi ca 273 000. Även om statistiksystemen ändrats tycks antalet omkomna ökat i Värmland samtidigt som det minskat i hela landet.

I hela landet var vi 1940 6,3 miljoner, nu är vi ca 9,6 vilket är en ökning med ca 50 %. Det genomsnittliga antal omkomna sjönk mellan 1945 och 2005 från ca 110 till 100 personer. Omräknat per miljon innevånare så är det en minskning från ca 16 till ca 11 personer. Läs Kemikalieinspektionens rapport 1/06 om bränder i bostäder mm

Brandorsakerna för hela landet under tiden 1928-1946; Eldstäder och bar eld ca 50 %, Eldfarliga oljor och explosiva varor ca 35 %, Barns lek och oförsiktighet 8-9 %, Tobaksrökning 2-3 %. Vilka omkom? Grovt sett så var 24 % äldre (65+) och lika stor andel var barn. Under 1951-1955 omkom i snitt omkom 96 personer av bränder – dubbelt så många män som kvinnor (Brandkårstidskrift 1959)

Många slarvade och eller förstod inte riskerna med brandfarliga varor. Tvättbensin användes ofta för att få kläder rena, spritlampor och spritkök var vanliga liksom fotogenkaminer. Vätskorna användes också för att tända i pannor och kakelugnar. Bensintvättade plagg hängdes på tork där det fanns lågor. Varningar utfärdades men nådde inte alla.

Notiserna i tidningarna ger en bild av dödsbränderna. De största förändringarna bland orsaker jag kan se är färre omkomna pga. ovarsamhet med brandfarliga vätskor och från bränder i eldstäder eller öppen eld samt en stor ökning av döda i samband med rökning. Dessutom är det nu färre barn som omkommer.

Dödsbränder tycks från mitten av 1960-talet ökat i takt med mer användning av skumgummi i sittmöbler och sängar. Det ansåg ”ledande” brandmän. Från att ha varit ungefär 75/år har det 1965 redan stigit till 125 skrev Karlskoga tidning oktober 1965. Slarv vid rökning har alltid lett till dödsfall. När jag började vid Linköpings brandkår 1967 ansåg äldre kollegor att antändning i madrasser med tagelstopning gav koloxid i dödliga doser men ofta en begränsad brand. Bränder blev kraftigare i de nya madrasserna. Tidningen Brandförsvares ledare 4/1965 skrev om en koppling mellan rökning, spritförtäring före dödsbränder. Prov visade att nya stoppningsmaterial lätt antänds av en cigarett och att ett kraftigt uppflammande kan ske efter bara några minuters påverkan av glöd. Men det var svårt att bevisa sådana samband.

Med alla de variabler som kan påverka utgången tycks det ändå bli ungefär samma antal år från år slumpmässigt. Det är svårt att jämföra för *definitionerna på ”dödsbrand”* har varierat exempel; inkluderas de som omkom viss tid efter branden, mord/själv mord, omkomna pga. elektricitet. Statistik har förts på olika sätt.

Statistiken producerar många observationer som verkar be om att förklaras med orsakskedjor, men som egentligen är helt slumpmässiga. Många händelser sker av en ren slump och det gäller även urvalsfel. Försöker man finns orsaksförklaringar till slumphändelser är man dömd att hamna snett. (Världen växer – en bok om slumpens historia av Tor Nørretranders)

Dödsbrändernoterade från tidningen Brandskydd 1928 – 1946 utom vissa år.

	Barns oförsiktighet	Eldstäder o bar eld	Eldfarliga oljor expl varor	Tobak	Annat	totalt
1946	4	51 70 %	21 25 %	3		66 (+10 på fartyg utomlands)
1944	12	28 35 %	38 45 %	1	2	80
1943	8	27 50 %	15 30 %			50
1942	14	36 55 %	14 21 %	1	1	66
1941	3	38 52 %	26 35 %	2	4	73
1940	4	44 50 %	35 39 %	2	4	89
1939	7	18 30 %	19 32 %	12	3	59
1938	4	17 39 %	16 36 %	4	3	44
1937	8	22 38 %	22 38 %	4	2	58
1936	8	37 50 %	22 30 %	3	5	75
1935	7	33 50 %	21 33 %	1	2	64
1934	7	16 37 %	17 39 %	1	1	43
1933	6	31 46 %	27 (3 i London) 40 %		2	67
1932	6	17 (11 i Svärdsjö) 24 %	33 46%	1	14	71
1929	6	12	21	2	14	55
1928	8	6	10	1	19	44

8-9%

2-3 %

1946 äldre 21, barn 13 under 15 år 1944 äldre 14, barn 31 varav 11 i Rödeby,
 1943 äldre 7, barn 19,
 1942 äldre 16, barn 22
 1941 äldre 10, barn 12
 1940 äldre 20, barn 25, (11 döda i Karlskoga var brandmän, de redovisas under expl)
 1939 äldre 18, barn 11,
 1938 äldre 10, barn 9
 1937 äldre 19, barn 12 (80 % anges vara oförsiktighet)
 1936 äldre 24, barn 12
 1935 äldre 20, barn 11
 1934 äldre 11, barn 7
 1933 äldre 19, barn 12
 1932 äldre 23, barn 15
 1929 äldre 12, barn 15
 1928 äldre 8, barn 11

1935-1944 (tio år) 647 döda varav 224 pga eldf oljor 34 %

1933-1942 (tio år) 638 döda, varav 157 äldre (24 %) och 152 barn (24 %). (äldre = över 65, barn upp till och med 15 år).

Dödsbrandstatistik ur SBF:s tidning Brandförsvaret 1960 - 1994

	Döda	sängrökn	% över 65	% barn tom 15	
1960	75	20 26 %			
1961	85	20 24 %			
1962	130	36 28 %			
1963	110	40 36 %			
1964	72	20 28 %	23	10	ålder gavs för 3e kvartal
1965	158	51	21	14	
1966	138	44	29	5	
1967	132	38			
1968 ¹	119				+ 10 som dog långt senare
1969	105	30			
1970	160	34			inkl 13 el. SBF 2/71
1974	100	28			SBF 5/75
1975	143	50			SBF 6-7/76
1975	143				SBF 5/77
1976	162	37			bil/buss 20 döda
1977	127				
1978	141				
1979	153	54 30%			
1980	129				
1981	132				
1982	132				
1983	133				
1984	116				
1985	106	37			
1986	105				
1987	140				
1988	117				
1989	130	37 28 %			
1990	129				
1991	110	26 24 %			
1992	99				
1993	107				
1994	106	21 20 %			

1960-1994 20-30 % pga. rökning. Fortfarande (2014) runt 20 %

¹ SBF 1/69 sid 32 13 % barn, 22 % över 70 år.

Värmlands län 1963-66

1963 4 i S-län

Tredje kv 2 män i Grums stugbrand

Fjärde kv 2 kv på Hammarö

1964 1 i S-län

Första halvåret - 1 juni en man död i Filipstad

1965 1 i S-län

27.9 1965 pojke omkom vid brand i Eda

1966 5 i S-län

Första kvartal 1966, 2 döda i Värmland Brandförsvär 5/66

Tredje kvartal 2 döda i Värmland (Bäckhammar) 11/66

Andra kvartal, en äldre man död vid gräsbränning 8/66

Det var 11 omkomna på 4 år =nästan 3/år.

Sammanställt av Värmlands Brandhistoriska Klubb 2014